

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐՈՋԱՆԱԿԱՆ ԳԱԶԷՏԻՆ

ԲԱՐՈՋԱՆԱԿԱՆ ԳԱԶԷՏԻՆ

Ամբողջ 34րդ տարեշրջանի (1918 թվական-1919 թվական) բաժնորգազինն է 20 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանկ, ԿԱՆԻՍԻՎ: Ամսական բաժնորգազինն է 2 ֆրանկ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանկ: Նամակ կամ դրամ չի պահանջվում:

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

ԼԳ ՏԱՐԻ

Թիւ: 22

1919 ՅՈՒՆԻՎԵՐ 1 72
(2. S. 1918 Դեկտեմբեր 19)

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը կը կարգ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Գարաւար չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցումն 1 միջակ դէրը 1 սանդղիմ կարժէ: 1 յիշագիրը 2 սանդղիմ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

ԲԱՐՈՋԱՆԱԿԱՆ ԳԱԶԷՏԻՆ

ՄԵՆՏ ԵՒ ԹԻՒՐԿԵՐԸ

աշխարհի ամենամեծ և ամենազգեմի ոճագործը. Թիւրքիան պատմելու միտումին, այն ալ լոկ անպաշտօն անձերու կողմէ:

Որովհետեւ մենք տկար ենք, ոյժ չունինք, Ասիացի ենք, մեր ձայնն ալ տկար կը հնչէ Դաշնակիցներու աւանջին. բայց այլևս ժամանակ է որ մեր ձայնը բարձրացնենք ուժգնօրէն և տրամաբանօրէն:

Ենք չենք ուրանար թէ տակաւին տկար ենք. բայց այն ոյժը որ հայութիւնը ցուցադրեց այս պատերազմի մէջ, ինքնին մեծ բան է և արժանի կատարեալ վարձատրութեան, նկատի առնելով այն բոլոր աննպաստ պայմաններ որոնք բնաւ կանօրէն կարգիչէին պատկանելի գորութեան մը միահամուռ երեւումը:

Ահա այս հիմերու վրայ մենք պէտք է պահանջենք ոչ միայն Միացեալ Հայաստանի անկախութիւնը Սե Ժովէն Սիլերկրական, որ մեր պատմական իրաւունքն է, այլ և Թիւրքիայի պատուհասումը և հայութեան կրած ահաւելի քնասի հատուցումը Ոչ ոք արգարութեան անուշը իր շշանաբան ունենալով, պիտի կրնար դէմ-կանգնել այսպիսի իրաւացի պահանջի մը:

Միթէ՞ իրաւունքը զօրաւորինն է միայն. միթէ՞ իր իրաւունքէն պէտք է զրկուի տկարը. չէ՞ որ մեծ կամ պզտիկ ժողովուրդներու իրաւունքի սկզբունքն է որ ամենէն առաջ իրենց դրօշի վրայ արձանագրենք Դաշնակիցները և ատոր համար ուզեցին և կուզեն պատուհասել Գերմանիան:

Բայց որովհետեւ իրաւունքը կը հիմնաւորուի ոյժով ևս, տակաւին պարտինք մեծ ոյժ արտադրել բարոյական թէ նիւթական. եթէ այս վերջինը տու ինչ պատերազմի ընթացքին, առաջինը ոչ երբէք. տակաւին կրնանք մեր բարոյական ոյժը իբր պատուար փանգնեցնել ամէն առարկութեան և պատուականի դէմ և պահանջել մեր իրաւունքը:

Նոր Տարի. — Մենք եւ Թիւրքերը. — Նամակ իտալիաէն (Հոմմ). — Հայերը Պրագայի մէջ. — Նոճեր գինւորի կեանքէն. — Հայ Ազգային Պատուիրակութեան անդամակցութեան համար. — Մահ Յովանեան Սրբազանի. — Յեղական. — Յիշենք մեր ողբերը. — Հայերէն լեզուն պազալօրէն համար. — Սիրիայի համար. Ֆրանսական Համաժողով Մարսէլի մէջ. — Արեւելեան ինչ ինչ խնդիրների կարգադրութեան համար. — Յունաստանի ցոյց մը փարիզի մէջ. — Ֆրանսայի Երեսփոխանական Ժողովի ղեկւոր. 29ի նիստը եւ Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութիւնը. — Թիւրքական լուրեր. — Գերմանիա. — Ռուսիա. — Ծանուցումներ:

ՆՈՐ ՏԱՐԻ

1919

Նոր Տարին կը շնորհաւորենք Արմենիայի ընթերցողներին, մօտաւոր և հեռաւոր մեր բոլոր բարեկամներին:

Չորս տարի յուսադրութիւններէ և յուսամբիպաշտներէ յետոյ, վերջապէս այս նոր տարին մտնելու սեւ մին վրայ բազմ ունեցանք ողջունելու Դաշնակիցների յաղթութեամբ իրադարձութեան արշալոյսին ծագումը, որ ցոյց կուտայ մեզի թէ օսմանեան բռնապետութեան հիմնաքարն անկախութեան շրջանները իտրտակուած են այլևս:

Այգային նոր կեանքի մը մէջ պէտք է մտնենք այժմ. ուստի կը մաղթենք ունենալ և ցոյց տալ նոր ոգի, նոր եռանդ և բաւականաչափ ներքին ոյժ, կարենալու համար հասնել մեր ամէնքին բազմացած նպատակին, որ է մեր հայրենիք Հայաստանի անկախ տէրութեան մը վերածուիլը, քաղաքականապէս այժմ բաժնուած իր զանազան մասերէ վերակազմուելով և մեր պաշտպան տէրութիւնների շաղկապութիւնը վաշխելով:

Մ. Բ.

ԲԱՐՈՋԱՆԱԿԱՆ ԳԱԶԷՏԻՆ
ԱՐՄԵՆԻԱ
ԼԳ ՏԱՐԻ ԵՒ ԳԱԶԷՏԻՆ
(1918 ՕԳՈՍՏՈՍ — 1919 ՅՈՒՆԻՎԵՐ)

Ամբողջ 34րդ տարեշրջանի (1918 թվական-1919 թվական) բաժնորգազինն է 20 ֆրանկ:

Կարելի է նոյն հաշուով բաժնորգազրուել նաեւ 6 ամսի (10 ֆր.) եւ 3 ամսի (5 ֆր.) համար:

«Արմենիայի Օժանդակ» ներք կրնան իրենց յարմար տեսած անձերի համար տարեկան բաժնորգազինը 10 ֆրանկ հաշուելով՝ «Արմենիա» թերթ տալ քանի օրինակ որ ուզեն իրենց լրագրի ծրարին մէջ դրուելով: Կարելի է նաեւ Օժանդակի նշանակած բաժնորգի հասցէին ուղղակի որկել Արմենիան, տարեկան բաժնորգազինը 12 ½ ֆրանկ (2 ½ տոլար) փրայն հաշուելով արտասահմանի համար:

ՀՐԱՏ ԱՐԱՎՈՒ ԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

	Ֆր. սնդ.
Ա. Հայ դիւցազնունի մը Բ. տպագր.	40
Բ. — Ը. (Սպառած)	
Բ. «Արմենիա» յուշարար (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրեժ	20
ԺԱ. Թովմաս Բացարխ	20
ԺԲ. Նույնիք Մ. Փորթուգալեանի վրած ոտանաւորութիւնը	15
Ժ. Մի պուկար հայրենասէր Պուլկարիայի Յեղափոխութեան ծագման պատմութիւնը	1,40
ԺԳ. Մ. գաղթիք	20

Մարտէլէն դուրս զրկելու փոստի ծախքը կը վճարուի հրատարակողէն:

Թեր աշխատանքը վերջացած չէ, այլ նոր կսկսի գերադոյն, միահամուռ և յարատև աշխատութեան շըրջանը:

Բ. ԵՂԻՇԷ

ՆԱՄԱԿ ԻՏԱԼԻԱՆԵՆ

Հոռ. 22 դեկտ. 1918

Ամսոյ 20ին, Տիար Տամատեան, Գեր. Գորունեանի և Միսիթարեան վարդապետներու Հոռով ընդհանուր ներկայացուցիչ Հայր. Թորոսեանի հետ, ուղերձ մը ներկայացուցին կարտինալ Կարաբիրի (Ս. Պապին արտաքին գործոց գործակալ), որը կը պարունակէր հայ ազգին երախտագիտութիւնը, պատերազմին սկիզբէն ի վեր վատիկանին ցոյց տըւած հոգատարութեան համար, հանգչի Հայ Ազգային դատին, կարտինալ Կարաբիրի աւելցնէր օգտուելով, վերստին հաստատեց Ս. Պապին համակրութիւնը հայ Ազգին և յոյս յայտնեց որ այս անգամ վերջնականապէս կը յուծուի հայկական խնդիրը ի նպաստ Հայերու:

Իտալիոյ Հայ Ռատնոպական Միութեան ինդերնիքին վրայ, այս տարի առ, բոլոր հայ օտանդները պիտի ընդունուին իտալական համարարանները, առանց դպրոցական տուրքերը վճարելու: Այս առթիւ բոլոր հայ օտանդները Արմէնիաի միջոցաւ կը յայտնեն իրենց երախտագիտութիւնը իտալական կառավարութեան:

ԱՕԾ

ՀԱՅԵՐԸ ՊՐԱՋԻԼԻ ՄԷՋ

Պրազիլի մայրաքաղաքէն Բիո տը Եանէրօն մեր թղթակցի նոյեմբեր 14ին հաղորդած տեղեկութիւններէն կը քաղենք հետեւեալները:

Պրազիլի Հայերը, Թէեւ փոքրաթիւ գաղութ մը եւ շատ հեռու իրենց մայրհայրենիքէն, բայց չեն մոռցած ըստ Հայաստանը, որի ազատութիւնը իրենց եռանդուն իղծերէ մին է եղած եւ այդ նպատակի համար ժառանգ աշխատող ազգակիցներ չեն պակսիր այստեղ ալ: Ատոնցմէ մին է Dr. Etienne Brasil որ իր ուսում առած է փարիզի մէջ եւ այստեղ իրեն Բրոֆէսէօր կը պաշտօնավարէ ֆրանսական լիսէին եւ այլ գօլէֆների մէջ: Իրանօք է արդէն Արմէնիաի ընդհանրողներն:

Տ. Էլիէն Պրազիլի Հայ գաղութի կողմէն Բիո տը Եանէրօի անգլիական դեսպանին շնորհաւորական հեռագիր մը դրկեց որ արծազանգ ունեցաւ տեղիս մեծ օրաթերթերին մէջ: Անգլիական դեսպան Տ. Արթուր Բիլ (Mr. Arthur Peel) Հայ ազգին համար համակրական պատասխան մը դրկեց:

Տօգլէօր Բիլ Պարպոզ (Dr. Ruy Barbosa), մեծ իրաւագէտը որ պաշտօնի անձնաւորութիւն մը դարձած է Պրազիլի մէջ եւ որ Պրազիլի ներկայացուցիչ պիտի լինի փարիզի խաղաղական վեհաժողովին մէջ, վերջերս իր խօսած Տատերի մէջ ուժգին կերպով արտայայտուած էր Թիւրքերի բարբարոսութեան դէմ եւ իր ջերմ համակրութիւն յայտնեց էր ի նը-

պաստ նահատակուած Հայ Ժողովրդի անկախութեան:

Տօգլ. Էլիէն Պրազիլի յարմար առիթ համարելով անոր ծննդեան տարեդարձի օրը, փութացած էր ջերմ շնորհաւորութիւններ մատուցանել Տօգլ. Պարպոզին եւ միանգամայն Հայ ազգի սրտագին երախտագիտութիւնը յայտնել հարստահարուած ժողովուրդների պաշտպանին:

Տ. Է. Պրազիլի օգտուելով իր պաշտօնավարութենէ եւ պէթական Բարեգործական Ընկերութեան հետ ունեցած յարաբերութիւններէն, խնդրագիր մը դրկեց Պէթիքի Թագուհիին, խնդրելով որ զայն իր ձեռքով ներկայացնէ արիասիրտ, վեհանմն եւ արդարասէր Այլեր Թագաւորին եւ Բարեխօսէ Հայաստանի ազատութեան համար: Այդ գրութեան մէջ արտայայտեց շնչտեղով նկարագրուած են հայ մայրերի եւ աղջիկների ու անմեղ մանուկների կրած տառապանքներն ու կոտորածները եւ Թագուհիի մայրական գթութիւնը սրտին կոչում ընելով խնդրուած է սուր անմեղների ու հայաճուռ տկարների պաշտպանն ու փաստաբանը հանդիսանալ Նորին Վեհափառութեան իր ամուսնի մօտ որ հայկական պահանջներին արժանաւոր ուշադրութիւն ընծայել խաղաղական վեհաժողովին մէջ:

Պրազիլի ֆրանսական դեսպանը Տ. Բօլ Գլօսէլ (Mr. Paul Claudel) քիչ ատենէն պիտի երթայ փարիզ: Հայաստան անձնաւորութիւն մ'է եւ յաւ տեղեկութիւններ ունի Բիո տը Եանէրօի հայ գաղութին վրայ:

Մեր Թղթակիցը խորհուրդ կուտայ որ փարիզաբնակ Հայ գործիչները օգտուելով Տիարներ Գլօսէլի եւ Բիլ Պարպոզի քիչ ատեն յետոյ փարիզ գտնուելէն, տեսակցին անոնց հետ եւ անոնց հայասիրական արտայայտութիւններին համար Հայ ազգի երախտագիտութիւնը յայտնելով մէկտեղ, աւելի մանրամաս տեղեկութիւններ եւ Թաղութիւններ տան հայ ազգային պահանջներին եւ գործերին վրայ:

ՆՕԹԵՐ ԶԻՆԻՈՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

Զինուորի կեանքը, մանաւանդ պատերազմող զինուորի կեանքը, անկայուն է. նա ենթակայ է միշտ տեղափոխուելու. նա չգիտեր թէ ո՞ր ժամուն ո՞ր պիտի հասնի. չգիտեր թէ ինչ հոն պիտի մնայ կամ ոչ: Այսպէս է եղել մեր կեանքը մի ամբողջ տարի և այդպէս էլ է այժմ: Սրանից չարաթներ առաջ երբ Պէյրուսի հասանք ու Պաղեստինի նահատին վրայ գործող մեր ոյժերն ալ եկան միանալու մեզ: Այն ատեն յամառ դրոյցներ չըլան ընել սկսան. մին կըսէր թէ մօտ ատենէն Հալէպ երթալու ենք. մի ուրիշը կըսէր, ո՛չ, Կիւրիկա երթալու ենք. ահա մի ուրիշ ալ որ սպայի մը հետ խօսած պահուն անկէ լսած է թէ Կ. Պօլս և անկէ ալ Տըրքապիզոն մեկնելու ենք, և այսպէս շարունակաբար: Զինուորներու մեծամասնութիւնը սակայն հաւատք կընծայէր այն դրոյցին թէ մօտ ատենէն Կիւրիկա երթալու ենք: Մինչ մենք կապալէնք որ պաշտօնական կերպով հաղորդէի մեզ այդ հաւանական կարծած ենթադրութիւնը, ահա մի օր պաշտօնական գրութիւնով մը մեզ կ'իմացնէին թէ Յրդ Հազարեակին վեհապետ է Պէյրուսի քաղաքապետութեան գործը, իսկ 1 և Յրդ Հազարեակներ հանդիսա պիտի ընեն, նկատելով որ պատերազմի ճակատէն վերադարձած են, մինչև նոր կարգադրութիւն:

Այս անակնկալ լուրը ուռմբի մը պէս պայթեցաւ արդ զիւրեան, զէմբերը տերեւան, ամպեր կ'զատակեցան. ալ ո՞վ կըր-

նար մերոնց հետ խօսիլ. ինչ ըսել է զալ հայրենիքի մը սահմաններուն վրայ և ըստպասել անտանելի է այդ իրապէս. սակայն ինչ կրնայինք ընել. զինուորական կեանքին մէջ, «չեմ ընել», «չեմ ար» գոյութիւն չունի. ամեն պարագայի տակ, «Այո», պատրաստ եմ, ուրիշ ոչինչ: Եղած կարգադրութիւնը, որքան որ ալ անհամապատասխան ըլլար մեր իղձերուն ու զգացութեան, զարձեալ տանելու էինք, և տարանք:

Եւ ահա փառաւոր օր մըն ալ լուր կը հասնի մեզ թէ հրաման ստացած է որ Արեւելեան Լեզէոնը պիտի փոխադրուի Արեւմտեան (Իսկէնաբուլ) ու անկէ ներսեր. այս լուրը կը բաւէր որ մեր տղաք փոխէին իրենց տրամադրութիւնը և յոյսով ապրէին, հոգ չէ թէ հրամանի գործադրութիւնը ուշանար քիչ մը: Մինչ այդ, ուրեմ մեզ վիճակած էր Պէյրուսի պաշտպանութիւնը և ամէն օր մեր հազարեակէն մեկ գումարահալ (պաշտօնեայներով մեկ-աւել 250 հոգի է կը բաղկանայ) պահակառնէին քաղաքի զանազան մասերուն վրայ, կառավարական շէնքերու, միջնաբերդերու, և գերիներու արգելափակներուն վրայ:

Կեանքը այսպէս շարունակեցաւ բաւական ատեն. երբէք մտքերէն անգամ չէր անցնէր թէ կառավարութիւնը պիտի ստիպուի մեզի ուրիշ վայր մը փոխադրել Սիրիոյ մէջ. կը հաւատայինք թէ մի օր երբ նաւեր պատրաստին, մեզ կը փոխադրեն Արեւմտեան. սակայն այդպէս չեղաւ: Անակնկալ գէպի մը պատճառով, զինուորական իշխանութիւնը ստիպեցաւ մեր երեք հազարեակներ փոխադրել Լիբանոս...: Հիմա մեր հազարեակը կը գտնուի Զուրի մէջ (ձովեղեայ գիւղաքաղաք մը Պէյրուսէն վեց ժամ հեռու). իսկ Յրդ Հազարեակը նոյն կողմ, մեզից մեկ ժամ հեռու:

Այսպէս է զինուորին կեանքը. մինչ Պէյրուսին ծանօթացանք, մեր պահանքները արցան, ալ եւ մի քիչ հանգիստ պիտի ընէինք, ահա այդ ալ խափանեցաւ: Ու Լիբանոս փոխադրելով մենք ենթակայ եղանք նոր գոտարութիւններու և նոր սրտեղութիւններու: Սակայն ատենք սիրայօժար տանելի եղած են մեզ համար քանի որ սրբազան զապափարի, արիւնքով հայրենիքի սիրոյն համար է որ կը տանինք ու պիտի տանինք մինչև որ ծագի Հայաստանի ազատութեան ու մեր ազատութեան փայլուն արշալոյսը:

Գ.Ս.ՐԱԻՆԻ

29 նոյեմբ. 1918

Զուրի (Սիրիա)

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴՍՄԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Հոռմէն մեր թղթակցից Տ. Առ կը հաղորդէ մեզ դեկտ. 24ին.

Իտալիոյ Հայերը ընտրեցին իւր իրենց ներկայացուցիչ Հայ Ազգային Պատուիրակութեան մօտ Տօգլէօր Ն. Տէր Ստեփանեանը, Թորիսօի իտալերէն Armenia ամսաթերթի տնօրէնը:

Տր. Ն. Տէր Ստեփանեան եղած է իտալիա գտնուող այն երիտասարդ հայ ոյժերէ մին որոնք զգացած են Հայ ազգին կարողութիւնը եւ իրաւունքը անկախութեան համար:

Իտալիոյ հայ գաղութը կը յուսայ այս ընտրութեամբ օգտակար ըլլայ ուղղակի Հայ Ազգային Պատուիրակութեան եւ անուղղակի իր Ազգին:

Սարմիկէն հեռագիր մը կ'իմացնէ որ Գումաստանի Հայերի Գաղթային Ընդհանուր Ժողովը գումարուելով, Գումաստանի Հայ գաղութի կողմէն ներկայացուցիչ

մը ընտրեց է Հայ Ազգային Պատուիրակութեան անդամակցութեան համար, Թէեւ ընտրութեան անունը չէ նշանակուած այդ հեռագրի մէջ:

Ջարմանալի է որ հեռուոր գաղութներն ընտրած են արդէն իրենց ներկայացուցիչներ, մինչ Պատուիրակութեան կեդրոնավայրն եղող Ֆրանսիաի հայ գաղութը դեռ չէ ընտրած իր ներկայացուցիչը: Համեմատականի ընտրութիւնը որ պիտի կատարուէր անցած կիրակի օր (դեկտ. 29) Թէ՛ Մարսէյի եւ Թէ՛ Փարիզի մէջ միանգամայն, դարձեալ յետաձգուած լինելով, հիմա ալ կրտուի Թէ՛ առաջիկայ կիրակի օր (յուլիս 5) պիտի կատարուի այդ ընտրութիւնը... Եթէ նորէն չյետաձգուի:

Կերելի Թէ՛ Ֆրանսիաի մէջ այնչափ շատ կան արժանաւոր անձնաւորութիւններ Ազգային Պատուիրակութեան անդամակց լինելու հետամուտ, որ ամէն մարդ շուարեր մ'նայեր է Թէ՛ արդեօք ատոնցմէ ո՞րն ընտրելով առաւելագոյն օգտակար գործ մը կատարած կը լինի Հայ ազգին համար...:

ՄԱՀ ՕՐՄԱՆԵԱՆ ՍՐԵԱԶԱՆԻ

Ցաւով տեղեկացանք թէ նախկին Պատրիարք Մաղաքիա Արքեպիսկոպոս Օրմանեան քանի մը շաբաթ առաջ վախճանած է Պոլսոյ մէջ:

Ինչ որ եղած ըլլան քաղաքական կեանքի մէջ իր շուրջը յարուցուած խնդիրները որոնց մասին աննախապաշար վճիռ արձակելու գործը այլեւս պատուութեան կը պատկանի՝ առնուաւրի է որ Օրմանեան Սրբազան հայ եկեղեցականութեան ամենանշանկալի գէմբերէն մէկն էր և իր մահը մեծ կորուստ մըն է Ազգին համար:

(Ա.ԲԵԼ)

ՏԵՂԱԿԱՆ

Տիար Բ. Սելեանէն ստացանք դեկտ. 27 ամսաթիւ հետեւեալ գրութիւնը:

«Հարկ կը համարիմ իմացնելու ձեզ թէ այս պահու փարիզէն հեռագիր մը ստացայ որով կը յայտնեն համեմատականի ընտրութիւններուն 1919 յունվար 5 կիրակիին յետաձգուած ըլլալն»:

Շնորհակալիք

Այրի Տիկին Գ. Ճէլալեան և զաւակները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն մասնաւորապէս հրաժարեալ հովիւ Տէր Արէլ Արեւիային, մասրան հոգաբարձութեան և ընդհանրապէս գաղութի բոլոր Հայերուն որոնք իրենց քաջալերական խօսքերով համակրութեամբ և նուէրներով միութարեցին զիրենք, իրենց սիրելի ամուսնի և հօր գոթազգ մահուն առթիւ:

Մարտի 24 դեկտ. 1918

ՅԻՇԵՆՔ ՄԵՐ ՈՐԲԵՐԸ

Ձկան օրեր աւելի տխուր պզտիկ որբերու համար, քան թէ տօնի օրերը. արդէն մեծերու համար ալ միեւնոյնն է. այդ ցնծութեան օրերն են որ աւելի զգալի կը դարձնեն մեր պանդխտութիւնը, մեր միայնութիւնը, մեր որբութիւնը:

Տակաւին շատ պարտքեր ունինք կատարելիք մեր դժբաղդ հայրենիքին համար, դեռ շատ պարտքեր ունինք այդ գոյնաւոր դրախտը իրաւունքով: Պարտականութիւններ կան որոնք թէկ անշնան կերելին ուրիշ աւելի մեծ պէտքերու համար: Խառնութեամբ, բայց մեր սիրուն որբերուն կազանդէք մը նուիրելն ալ նուազ հայրենասիրական պարտք մը է: Անոնք են որ վաղայ Մեծ Հայաստանի սիւները պիտի ամրացնեն մեզ հետ. ուրեմն հարկ է որ անոնք ալ յիշենք այս տօնի ուրախ օրերուն:

Կարելի է մեր տալիք մի քանի ֆրանգի նուիրաբերումը մեր իսկ հարազատ քոյրերն ու եղբայրներն են որ պիտի ինքզնցեն այս մեծ օրերուն մէջ. ազգէ վատ, արդէն մի. թէ ամէն հայ տղայ կամ հայ աղջիկ, մեր բուն եղբոր ու քոյր չափ տեղ չունին մեր սրտերուն մէջ:

Հայաստանի որբերը ապրեցան օրեր առանց չոր հացի կտոր մը իսկ բերանին դնելու իրենց աքորանքի օրերուն մէջ. բայց մենք դեռ չբանջանք այդ սև օրերը. ուրեմն խաբերենք զիրենք: Մինչև իսկ պէտք է մէկ ժուռ ծով պահենք, կարենալ անոնց յատկացնելու համար մի պզտիկ դուստր (եթէ ուրիշ տեսակով ինքզինքնիս անկարող կզգանք մէ գրկումի):

Ես իմ աղքատ քուսկէս այս նպատակի համար կը նուիրեմ տասը ֆրանգ, յուսալով որ Մարտիլի և ալ հեռուոր ու մօտաւոր քաղաքներու մեր հայ հայրենակիցներ պիտի նետին այս օրինակին:

Դարձեալ կը սիրեմ յուսալ որ Արմէնիայի խմբագրութիւնը սիրալոյսով կընդունի այս կարգի նուիրատուութիւններ և անոնց ցանկը յատարակելէ յետոյ, Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարտիլի Մասնաճիւղին ինչո՞վ զանոնք կը զրկէ Եգիպտոս, Պաղեստին և այլուր ապաստանած մի որբերու պաշտպան մարմիններուն:

Այս ուրախ օրերուն մէջ յիշենք մեր անբաղդ և անմեղունակ որբուկները. անոնք կարօտ են զուրգունքի, սայրական քաղցր սիրոյ և սակայն զրկուած են մանուկներու այդ տարրական իրաւունքէն. գէթ մեզմոյցնենք իրենց վիշտը, զանոնք պարտաւորելով Հայաստանի ապագայ իրաւունքի թեման համար:

Ա.Ղ.ՔԱՍՏ Ս.ՐԱՄ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵՁՈՒՆ
ՊԱՅԱՆՈՐԷԱԻ ՀԱՄԱՐ

Յրանսական Լիւթներին մէջ երկրորդական կրթութիւնն առնելէ յետոյ, պաշտօնի վկայագիր ստանալու համար քննութեան ներկայացողները մինչեւ այժմ պարտաւոր էին, ֆրանսերէնէն զատ, օտար կենդանի լեզու մ'ալ գիտնալ, ընտրելով այս լեզուներէ մին, անգլիերէն, գերմաներէն, սպաներէն, իտալերէն, ռուսերէն կամ արաբերէն: Հանրային կրթութեան բարձրագոյն խորհուրդը որոշեց որ այժմ այդ լեզուների վրայ աւելցընելու հետեւեալները. նոր յունարէն, փորթուկերէն, ռումաներէն, տաիլանդերէն, նորվեգերէն, շուէտերէն, բոլոներէն, չեքերէն, սերպո-խուուարերէն, ՀԱՅԵՐԷՆ, պարսկերէն, չինարէն, ճափներէն, անամիդերէն:

Միայն թէ այս նոր նշանակուած լեզուներէ մին կրնայ փոխարինել արդէն ընդունուած լեզուներէ մէկին, եթէ այդ լեզուով քննութիւն կատարելու կարող մէկը գտնուի քննիչ Ակադէմիի տրամադրութեան տակ:

ՍԻՐԻԱԻ ՀԱՄԱՐ ՅՐԱՆՍԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ ՄԱՐԹԷՅԷԼԻ ՄԷՋ

Մարտիլի Առեւտրական Սենատի (Chambre de Commerce) նախագահ Տ. Սիրիէն Արդօի առաջարկին համեմատ, նոյն Սենատի նախաձեռնութեամբ կարգադրուած է ֆրանսական Համաժողով մը գումարել Մարտիլի մէջ. Սիրիայի գործերին ձգտմամբ:

Համաժողովը իր նիստեր պիտի ոգտ առաջիկայ ուրբաթ օր (յունվար 3) և պիտի տեւէ 3 օր: Համաժողովին պիտի նախագահէ Տ. Յրանդէն-Պոյոն, Երեսփոխանական ժողովի արտաքին գործերի Յանձնաժողովին նախագահը: Այլ միայն Մարտիլի, այլ և Յրանսի գաղութական կողմերէն վաճառականական բարձր դիրք ունեցող անձնաւորութիւններ իրենց հաւանութիւն տուած են այս Համաժողովին մասնակցելու: Քաղաքիս նշանաւոր Սիրիացիներէն վաճառական և նաւարար (armateur) Տ. Տահեր գեր-նախագահի պաշտօն ունի այդ ժողովի մէջ: Սիրիացի նշանաւոր բանաստեղծ և հրապարակագիր Տ. Շիւքրի կանչւմ որ փարիզի Գան օրաթերթի խմբագիրներէ մին է և միանգամայն փարիզի Սիրիական կեդրոնաժողովի նախագահը, եկած է մասնակցել Համաժողովին:

Համաժողովը իր աշխատանքներ բաժնած է 4 հատուածամասերի:

Ա. Տնտեսական մաս, որ ունի իր ստորաբաժիններ վաճառքների ներածութեան և արտածութեան, մանապարհների շինութեան, զրամատոնների հաստատութեան, հողագործութեան, անտառների և հանքերի համար:

Բ. մասը կը վերաբերի հնախօսութեան, պատմութեան և աշխարհագրութեան:

Գ. մասը՝ ուսման:

Դ. մասը՝ բժշկութեան և առողջապահութեան:

Առաջիկայ կիրակի օր (5 յունվար), այս ֆրանսական Համաժողովը իր փակման առթով հրապարակային մեծ նիստ մը պիտի ունենայ Թեաղը տէ Նասիօնի մէջ (Փարատի փողոցը, Նասիօնի Salle Prat): Հին պիտի խօսին ծերակուտական և նախկին նախարար Տ. Հերիօ որ Լիոնի քաղաքապետն է այժմ և ծերակուտական Տ. Տուսէ, նախկին նախարար և նախկին ընդհանուր կառավարիչ Հնդկա-Պինդ Տ. Ժուպ պիտի արտասանէ Սիրիացի մեծ զրազէս և բանաստեղծ Շիւքրի կանչմի:

Անդար ողբերգական բանաստեղծութենէն մի քանի հատուածներ:

Տ. Կ. Ս. Բաւալեան փարիզէն կիւմացէ մեզի թէ ինք ալ հրաւեր ստացած է մասնակցելու այն Համաժողովին և պատասխանած է նամակով մը որի հայերէն թարգմանութիւնը հաղորդած է մեզ ի հրատարակութիւն և որ հետեւեալն է.

Բարիկ, 21 դեկտ. 1918

Պարոն Տնօրէն,

Պատիւ ունիմ յայտնելու, թէ ըստացած եմ ձեր հրաւերը մասնակցելու համար Մարտիլի մէջ գումարուելիք Սուրիոյ Յրանսական Համաժողովին (Congrès Français de la Syrie), որ տեղի պիտի ունենայ 1919 Յունվ. 3, 4 և 5ին, Սակարանի շէնքին մէջ:

Սուրիացիներու՝ ինչպէս նաև Հայերու՝ թուրքական լուծէն ազատելուն և անկախ Պետութիւն մը կազմելուն փափաքող ըլլալով՝ ինձ կը միայ գովել Մարտիլի վաճառականական Սենատին նախաձեռնութիւնը: Բայց կէտ մը կայ որուն վրայ կուգեմ Համաժողովի անդամներուն և Սուրիացի ժողովուրդին ուշադրութիւնը հրահրել:

Եւ զարմանքով կը տեսնեմ, որ Սուրիացիները կուգեն իրենց հիմնական սահմաններէն անդին տարածուիլ և մէջն առնել Կիլիկիան, որ զուտ հայկական երկիր մըն է:

Աղեքսանդր Մակեդոնացիի մեռնելէն ետք՝ Կիլիկիան, ինչպէս նաև Սուրիան, փոքր Ասիան, Միջագետքը և վերին Ասիան, մինչև ինչոս գետը, մաս կազմեց այն թագաւորութեան որ՝ ոչ թէ Սուրիացիներու ալ յոյն Սելևկեաններու բաժին ինչպէս մինչև այն ժամանակ երբ անի կա հռոմէական նահանգի մը վերածուեցաւ:

Եթէ Սուրիացիներն իրենց հիմ կը բռնեն պատմութիւնն Անտիոքոսներու, օրոնք Սելևկեաններէն և ճշդիւ, ի՞նչ պիտի ըսեն երբ Հայերն ալ պահանջեն Սուրիան, զոր Հայոց Մեծն Տիգրան թագաւորը ճշդ նոյն Սելևկեաններու ձեռքէն առաւ զրաւեց և անոնց գահը բարձրացաւ Ք. Ա. 83էն մինչև 69 թուականը, այսինքն մինչև Հռոմայեցիներու աշխարհակալութիւնը:

Շատ աւելի ետքերը, միջին դարու մէջ, Կիլիկիան կը պատկանէր Հայոց, 1080էն 1375, մինչև այն ժամանակ երբ աշխարհակալեցին Արաբները, այսինքն Եգիպտոսի Մամլուքները, որոնք Հայոց թագաւորութեան վերջ դրին, գերի բռնելով իր վերջին թագաւորը՝ Լեոն Ե Լուսինեան, որ Բարիկի մէջ մեռաւ:

Աղկէ զատ, և ասիկա ամենէն կարեւոր կէտ մըն է հիմա, Կիլիկիայի ժողովուրդը ոչ մէկ կերպով Սուրիացի չէ այսօր, ինչպէս որ Սուրիացի չէ

եղած երբեք: Կիլիկիայ լնակիչներն են Հայեր ու Թուրքեր, որոնցմէ գուրս քիչ քանակութեամբ Ֆելլահ Արաբներ ու Թուրքմէններ ալ կը գտնուին:

Պատմական պզտիկ ամփոփում մըն է, Պարոն Տնօրէն, զոր ձեր անկողնակալ դատաստանին կը յանձնեմ կը վախճամ որ Կիլիկիայ խընդիրը երկու դարացի ազգերու միջև խռովութիւններու պատճառ գտնույ ապագային. վաճաղի՜ եթէ Սուրիացիներն այս նահանգը գրաւեն, Հայերը իրենց իրաւունքէն չպիտի հրաժարին երբեք, և ասիկա անոնց համար պիտի ըլլայ irredente երկիր մը, որով Արևելեան խնդիրը Պաղեստինէն պիտի փոխադրուի փոքր Ասիա:

Հաճեցէք ընդունիլ, հն.:

Կ. Տ. ՐԱՄՍԱՋԷԱՆ
Պատմութեան ուսուցիչ

ԱՐԵՎԵԼԵԱՆ ԻՆՉ ԻՆՉ ԻՆԴԻՐՆԵՐԻ
ԿԱՐԳԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Փարիզի Թերթերը կը հաղորդեն դեկտ. 27ին:

Հունգարական, պուլկարական, Թիւրքական հողերի եւ ուսական նաւահանգիստների գրաւման հետեւանքը եղող նոր խնդիրների պատճառով, գորաւար Յրանչէ տ'իսթերէ հրաւիրուած է գալ խորհրդակցել կառավարութեան հետ: Բիչ ատենէն Փարիզ կուգայ:

ՅՈՒՆԱՄԻՐԱԿԱՆ ՅՈՅՑ ՄԷ
ՓԱՐԻՋԻ ՄԷՋ

Դեկտեմբեր 28ի շաբաթ կեսօրէն յետոյ, Յրանսի և զաշնակիցների ջանքը (Effort de la France et de ses Alliés) յանձնախումբը Սուրիոյ մեծ ամփոթէտորոնին մէջ Յունաստանի ի պատիւ հանդէս մը կատարեց Տ. Լէոն Պուրժուաի նախագահութեամբ, որին աթոռակից էր փարիզի յունական դեսպանը Տ. Աթոս Ռոմանոս: Հանդէսին ներկայ գտնուեցան Յունաստանի վարչապետը Տ. Վէնիզէլոս և արտաքին գործերի նախարարը Տ. ֆոլիդիս:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ
ԴԵԿՏ. 29Ի ՆԻՍՏԸ ԵՒ ՅՐԱՆՍԱԿԱՆ
ԱՐՑԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Յրանսի Երեսփոխանական Ժողովի գեղատեքեր 29ի նստին մէջ, խաղաղական բանակցութիւնների մասին հարցումներ ուղղուեցան կառավարութեան: Եղած վիճաբանութիւններէն համառօտաբար կը քաղենք մասնաւորապէս մեզ հետաքրքրող մասերը:

Արտաքին գործերի Յունձնաժողովին, որի մէջ ամէն կուտակցութեան է ալ երեսփոխաններ կը կը զբաղուին, նախագահը Տ. Յրանդէն-Պոյոն յայտնեց իր կարծիքը թէ ինչ ուղղութեան պէտք է հետեւիլ բանակցութիւնների միջոցին: Ըսաւ

Թէ Արդիւն չի բացաւ հրապարակաւ յայտարարել Թէ ինք հուզէ ապահովել իր զօրութիւնը ծովերին վրայ, յետ չհարձնել գերման գաղութները և չնկէ զինուորական պարտաւորել ծառայութիւնը, ինչու համար Ֆրանսան, որ կռուեցաւ արգելափակման համար, բաւական ոյժ չպիտի զգայ հրապարակաւ յայտարարելու Թէ ինք արգելափակում միայն կուզէ: Մեր լուրերը ոյժ մը չտար ոչ կառավարութեան, ոչ ալ երկրին: Մենք միակ ժողովուրդն ենք որ դեռ չենք գիտեր Թէ խաղաղական բանակցութիւններ իւրեքը գաղութներէն համար մեր կողմէ ո՞րոնք պիտի լինին պատուիրակները: Ծայրայեղ ձախակողմէն մինչև Ծայրայեղ աջակողմէն մեր բոլոր կուսակցութիւններ պէտք է իրենց ներկայացուցիչներ ունենան պատուիրակութեան մէջ քանի որ պատերազմը ամբողջ ազդէն պէմ էր:

Տ. Ֆ. Պոլսոյ Գերմանիայի և Բուլղարիայի մասին խօսելէ յետոյ, ըսաւ: Թէ Ազգերի լինելութիւնը մեզ չար, գիշեր գողութիւններ ձեռք առնելէ և կարծիք յայտնեց Թէ պէտք չէ ջանալ Սիրիան ֆրանսական գաղութ մը դարձնելու: Մենք պարտաւոր ենք օգնել, ըսաւ, Սիրիացի և Հայ ժողովուրդներին վերածննդեանը ու ընդ շատ մեծ ապագայ մը ունին: Ռուսիայի մասին ըսաւ Տ. Ֆ. Պոլսոյ թէ պէտք է զինուորական միջամտութիւն մը ընել իրեն օգնելու համար, միայն Թէ Ֆրանսան արգէն մարդկային մեծ զոհողութիւններ կրած լինելով, իր գաղափարներ պէտք է աւելի յայնօրէն օգնեն Ռուսիային: Ֆրանսան կրնայ մասնակցել զինուորական սպաներ և լաւ վճարուած կամաւոր զօրքեր զրկելով: Պէտք է հրապարակաւ որոշ յայտարարութիւն ընել, ապահովելու համար ռուս ժողովրդական զանգուածները: Ռուսիայի օգնութեան չերթալը մեծ սը խալ մը կը լինի: Պէտք չէ թողնել որ մեր մեծ գաղափարը մեռնելու վիճակին մէջ ինչոյ: Չմոռնալ որ անկողն 5 միլիոն մարդ զոհեց մեր դատին յաջողութեան համար և եթէ ռուսական գաղափարները չլինէր, Գերմանիան ասկէ տասը տարի առաջ պատերազմ պիտի հրատարակէր մեզ ջախջախելու համար: Արդիւնն էն դար առաջ աղբիւրի սխալ մը գործեց, թողով որ Ֆրանսան ինչոյ, Ուսոր իր այդ սխալը քաւելու համար, այդ մեծ երկիրը պարտաւորեցաւ մեկ միլիոն մարդ զոհ տալ: Ինչպէս երէկ կատարած ենք մեր պարտականութիւնը հանդէպ Ռուսիային, կատարենք վաղն ալ (Ուս. գին ծափահարութիւններ, բացի ծայրայեղ ձախակողմէն):

Արտաքին գործերի նախարար Տ. Բիշան, իրեն ուղղուած հարցումներին պատասխանելու համար, բեմը ելնելով, ըսաւ:

Կառավարութիւնը հոգ տարած է համաձայնութիւնը պահպանելու Դաշնակիցներին միջև, համաձայնութիւն

որ մեզի յաղթութիւն տուաւ և աշխարհին ալ արգարութեան բաժին մը:

Պէտք է հասկնալ այն վերապահումը (réserve) որ պարտադրուած է ինծի: Աշխարհի մէկ մասը չէ միայն որ գործին մէջ խառնուած է, այլ ամբողջ աշխարհը: Ուրախ եմ որ վեհապետների փարիզ այցելութիւնը նպաստեց գաղափարների համաձայնութիւնը աւելի հաստատելու:

Տ. Բիշան հարցապնդող երեսփոխաններէ մի քանիին կարճ կարճ պատասխաններ տալէ յետոյ կը յայտարարէ Թէ չպիտի կրնայ ամէն ճառախօսներին ալ մանրամասնօրէն պատասխաններ տալ: Մենք շատ աւելի բախտաւորութիւն կունենանք: Կըսէ, մեր տեսակէտների ընդունելով լաղողներու, եթէ այժմէն չըսէինք հրապարակային վիճաբանութիւններով մէջտեղ նետելու զանոնք (Աղմուկ ծայրայեղ ձախակողմէն): Ես մեր քաղաքականութեան ընդհանուր գիծերը միայն կրնամ որոշել:

(Շարունակելի)

ԹԻՐԻՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. պոլսէն կը հաղորդեն որ Սուլթանը գեկտ. 23 թուական կայսերական իրաւունքով մը լուծեր է Օսմանեան Երեսփոխանական Ժողովը: Երեսփոխաններին մէջ շատեր կային որ նոյն իսկ իրենց խոստովանութեամբ յայտնուեր է Թէ կաշառակեր և իրենց անձնական շահերով ձեռք առնուած և ընտրուած մարդեր էին:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Պէրլինի մէջ կը շարունակուին ներքին կռիւները որոնք կառավարութեան վիճակը անկայուն կը դարձնեն: Պահ մը լուրեր եկան Թէ Լիէպանտի կուսակիցները և Սթալդարտի ծայրայեղական խմբակը, իրենց աջակից ունենալով նաւային զօրքերէն կարելու մաս մը և յարձակելով պալատին վրայ, տապալել են Պարթի, Շէյտմանի և Էպէրի կառավարութիւնը և իրենք են աէր քարձեր Պէրլինի: Բայց կերելի որ այդ լուրը չափազանցուած էր որովհետեւ վերջին լուրերին նայելով, կառավարական զօրքերը ընդհարումներ ունեցել են այդ ծայրայեղների հետ և երկու կողմէն մի քանի մեռելներ և բազմաթիւ վիրաւորներ ինկեր են, որով ծայրայեղները դեռ չեն յաջողել իրենց ծրագրի մէջ: Դեկտեմբեր 25ին, Երեսփոխան Կառավարութիւնը տեղափոխուած է Զոնդարտութիւն տիրեր է Պէրլինի մէջ: Բայց որչափ ալ ձիւնն ու կառավարականների ոյժը պաղեցուցած լինին ծայրայեղների եռանդը, բոլորովին չեն մարած: Պէրլինի շրջակայ գիւղերէն կը հաղորդեն որ Սթալդարտիսեանները միգրայեցանքով և մինչև իսկ Թոնդաութիւններով

կառավարութեան ոյժերին վրայ յարձակում գործելու պատրաստութիւններ կը տեսնեն:

ՌՈՒՄԻԱ

Պոլսէ վիզներին ճշուածներին գեմբորդող ռուսական պետական մարդեր Լեւոն և Կոնստանտին Գալաթի զաւրով գիւմուշներ ըրին Դաշնակից աէրութիւններին, ինչպէս և Սմերիկայի Միացեալ Նահանգների կառավարութեան, որ զինուորական ոյժերով դան ազատեն զիրենք պոլսէ վիզների իշխանութենէն: Դաշնակիցները մըտադիր չեն երեկը Ռուսիայի ներքին կռիւներին խառնուելու և հետեւապէս չեն խոստանար երթալ մեծ ոյժերով դուրս Ռուսիան և տապալել Պոլսէ վիզների իշխանութիւնը: Բայց իրենց բարոյական աջակցութիւնը կը խոստանան կարգուկանոնի տիրապետութեան և օրինաւոր տէրութեան մը հաստատման համար և Թէ Ռուսները իրենք աշխատին ամոր յաջողութեան վերջերս նոյն իսկ պոլսէ վիզների հաւանորդներին Գերմանիայի հետ համաձայնած լինելը՝ մինչև մի որոշ աստիճան անվստահութիւն ներշնչած է Դաշնակիցներին:

Պորիս Սափինքօֆ, Լէնինի թուղ հակառակորդներէ մին, որի գլուխը բերողին մեծ նուէր մը խոստացած էին պոլսէ վիզները, այս օրեր Մարսէլը հասաւ Չինաստանէն եկող շողեւանով մը և ասկէ գնաց փարիզ ուր պիտի լուսնայ համոզել Ֆրանսական հանրային կարծիքը և կառավարութիւնը Թէ ռուսական խնդիրը եւրոպական խնդիր մ'է:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՆԵՐ

Carte de Cilicie et de ses environs. Dressée par K. J. Basmadjian. Paris. 1918. Echelle de 1:800.000.

(Կիլիկիայի ընդարձակ եւ մանրամասն քարտէզը, գծագրուած Տ. Կ. Բասմաճյանի եւ փորագրուած Փարիզի մէջ Ֆրանսերէն տաւերով: Գիշաւոր քաղաքների անունները ճայերէն տաւերով ալ տպագրուած են): 5,50 (6 ֆր.)

Carte de l'Arménie ancienne. Dressée par K. J. Basmadjian, professeur d'histoire. Paris 1916.

(Հայաստանի պատմութեան զուգընթաց պէտք է հետաքրքրուել նաև հին Հայաստանի քարտէսով որովհետև պատմութիւնը առանց աշխարհագրութեան չէ կարելի գիւրաւ ըմբռնել: Բաժանեան այդ մասին դիւրութիւն մ'ընծայած է այժմ հրատարակելով հին Հայաստանի աժանագին և միանգամայն խնամով պատրաստւած քարտէս մը):

Գինն է Մարսէլի մէջ 75 սանդիմ, Մարսէլէն դուրս 85 սանդիմ:

ԾԱՆՈԹ ԳԻՐՔԵՐ

ՕՐԱՅՈՑՑ 1919 ԹՈՒՄԱԿԱՆԻՆ

Վենետիկի Միտիաթեանց տպարանէն լոյս տեսած է առաջիկայ 1919 թուականի Օրացոյցը, զբալանի համար: Մովորական Օրացոյցէն գնաւ, սկիզբը կայ գեղե-

ցիկ պատկերով գրաքար ոտանաւոր մը իրեն քնաքան ունենալով Հ. Արիւն «Կենաց օրհնութեան ծագէ առաւօտ խօսքը» վերջն ալ Ծիածան «Ազգային Դրօշակ» վերնագրով աշխարհաքար ոտանաւոր մը, «Մեր հայրենիք» ի եղանակ իբրեւ նոր քայլեր գրուած Հ. Գ. Արիւնեանէ եւ նուիրուած Հայ Ազգային դրօշակին:

Գինն է Մարսէլի մէջ 90 սանդիմ, Մարսէլէն դուրս 1 ֆրանկ:

Կ. ՊՈԼԻՍ (Գեղաստիպ հրատարակութեան մ'է որ կը պարունակէ Հ. Սերմեանի յուշերն ու տպագրութիւնները, 1909 1912ին գրուած: Չարդարուած է 120ի մօտ պատկերներով որոնք կը ներկայացունեն պոլսական տեսարաններ չէնքեր, հայ ու օտարազգի անձեր եւ այլն: Կ. պոլս իր բնական գեղեցկութիւնները և ինչ ինչ հրաշալի շէնքերով աշխարհ չքնադադել մէկ վայրը համարուած լինելով, շատ հետաքրքրաշարժ կը լինի անշուշտ Կ. պոլսի ընթերցումը, մանաւանդ որ քիչ տեսնէն դուրս տոնոց հետքերը միայն ճացած պիտի լինին: Գինն է 7 ֆր. և 50 (8 ֆր.):

K. J. Basmadjian. HISTOIRE MODERNE DES ARMÉNIENS depuis la chute du royaume, jusqu'à nos jours avec une carte. Préface par J. de Morgon. Paris, 1917.

(Հայերի վերջին թագաւորութեան անկումէն մինչև մեր օրեր ունեցած պատմութեան մէկ ամփոփումն է ուր յիշատակուած են ռուսութիւնքական, օսմանկարական ու թուրքական պատերազմները Հայաստանի մասին: Թուրքիայի, Ռուսիայի, Պարսկաստանի և Հայ գաղութների Հայերի քաղաքական, դրական և կրթական վիճակին վրայ տեղեկութիւններ տրուած են: Թուրքիայի Հայերին վերաբերեալ մասը կը պարունակէ դեռանագիտական վաւերագրներ, Հայոց Ազգային Սահմանադրութեան առթով ծագած կռիւներին, Պէրլինի գաղափարին, հայկական բողոքներին, կոտորածներին և այլն: վերաբերեալ հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ: Վերջն ալ գեղեցկուած է հին Հայաստանի քարտէզը): 3,70 (4 ֆր.):

Է. տէ Ամիշիս. — ՍԻՐՏ. Գիրք տղայոց համար:

(Թէեւ հեղինակը «տղայոց համար» պատրաստուած կը ներկայացնէ իր այս գիրքը, բայց ամէն հասակի անձեր ա որոնք գիտեն զգալ, սիրտ ունին եւ կարեւորութիւն կուտան սրտի մշակութեան գործին, մեծ հաճաքով պիտի կարդան այս գիրքը որ շատ մը լեզուների թարգմանուած լինելէ զատ՝ 2 անգամ ա զանազան անձերէ հայերէնի թարգմանւելով տպագրուած է (մէկը Թիֆլիս եւ միւսը Կ. պոլս) եւ երրորդ անգամ լոյս կը տեսնէ այժմ Վենետիկի մէջ աւելի կատարելագործուած թարգմանութեամբ մը որ ըրած է Հ. Արիւնի Գիւմուշի թարգմանութեամբ: Կատարելագործուած է: Խոսքերէն բնագիրը 699 անգամ տպագրութեան արժանացած է ցարդ: 4 ֆր. եւ 20 սնդ. (4,50):

P. S. Lremian. — Nos Morts. 1917. (Հայաստանի մարտիրոսների նկատմամբ Հ. Ս. Երեմեանի ֆրանսերէն բանաստեղծական մէկ գրութեան է որ շատ մը թիւերի և գրադէտների կողմէն ներբողներով յիշատակութեան արժանացած է): Գինն 0,50 սնդմ. (0,60):

ՆՈՒՄՈՒՐՈՒՄ

ՊԱՌՔԱՆԳԱՆԱՆ

191

Հա երեմե Գալարա . Փարիս .
Le Gérant : ANTOINE CARRIERE
Marséille Imprimerie du Midi